

Concepută ca o evaluare a stării fondului de monumente și ansambluri de arhitectură la 1990, 13 ani după dispariția D.M.I., D.M.M.I.A., D.P.C.N., expoziția organizată de succesoarea acestora, D.M.A.S.I. și comisiile zonale ale C.N.M.A.S.I., cu concursul Institutului de arhitectură Ion Mincu și al Muzeului de istorie și artă al Municipiului București, s-a constituit într-un dramatic bilanț al pierderilor de substanță artistică și istorică ce au jalonat dureros perioada investigată, în mod diferențiat, dar cu atât mai semnificativ, pe întreg cuprinsul țării.

Rostul acestui bilanț-rechizitoriu a fost multiplu: pe de o parte expoziția s-a vrut a fi o percutantă «prise de conscience» asupra condiției precare a monumentelor, aceste mărturii materiale ale ființei noastre istorice, lipsite de cea mai elementară legislație de protecție, pe de alta, s-a dorit o ilustrare a necesității de orientare a activității și fondurilor de restaurare spre punctele cele mai critice, semnalându-le totodată pe acestea, precum și cauzele ce le-au generat, organismelor cu rol decizional și administrativ în gestionarea fondului construit.

Astfel, discursul expozițional pornește de la 1940, considerat moment de referință pentru relativul său echilibru, și, sărind peste perioada 1950—1977, în care C.S.C.A.S. — D.M.I. ... au constituit, atât cât se permitea pilonii administrării, conservării și restaurării fondului monumentelor; expoziția detaliază condiția monumentului istoric în urma agresiilor de tot felul: război, schimbarea administrației, a regimului de proprietate, desființarea unor pătri sociale, instalarea unei

noi mentalități, parțial subsidiare modernismului în arhitectură, (și acesta superficial înțeles) cu consecințe dezastruoase în planul proiectării: reconstrucția orașelor, restructurarea localităților pînă la modificarea geografiei, cu toate urmările sale — modificarea biotopului și traumatizarea persoanei umane în datele ei esențiale — memorie, habitat, ocupații.

Capitole aparte sînt rezervate ilustrării distrugerilor suferite de fondul monumentelor istorice pe provincii istorice, Bucureștiul beneficiind de o aprofundare, datorită și multitudinii, dar și relativei accesibilități a materialului ilustrativ. Schema sintetizînd mecanisme ale distrugerii, (o casă și apoi părți întregi din oraș) situația monumentelor inventariate în diverse etape după criteriile ilustrînd interese diferite, date statistice ilustrînd pierderile suferite pînă la data organizării expoziției, deschid fiecare capitol marcînd o dramatică alunecare spre aneantizare a istoriei ilustrate de valorile arhitecturii urbane, mai ales a celei situate în zona extracarpatică.

Sînt prezentate vechile centre parțial sau total dispărute ale Ploieștiului, Craiovei, Tîrgoviștei, Piteștiului, Slatinei, Tîrgu-Jiului, părți ale Brăilei, planuri și imagini de ansamblu ale Focșanilor, Sucevei, Galațiului, Iașilor.

Zona intracarpatică ilustrează pierderile suferite de arhitectura de lemn, modificarea profundă a arhitecturii și a aspectului așezărilor rurale, precum și distrugerile suferite de marile ansambluri rezidențiale ca urmare a schimbării regimului de proprietate: Castelul Criș, Korniș, Togul lui Pastory, Castelul

Henter, Castelul Bethlen-Boiu Albești, conacul din Geoagiu, Castelul Martinuz, burgul Gîrboului.

În acest context, situația așezărilor săsești din Transilvania ilustrează o problemă specială. Tradiționalismul acestor comunități solid organizate timp de opt secole în jurul câtorva elemente directoare: biserica, autoritatea laică și familia autarhică, definit în plan constructiv de solidaritatea arhitecturală maximă, ca și de un pronunțat conservatorism, este confruntat cu cea mai dramatică situație: părăsirea masivă a peste 150 de localități de către populația lor multisecular stabilă, și deci, abandonarea, cu toate consecințele ce decurg, a celui mai omogen patrimoniu arhitectural păstrat.

Un sector anume a fost rezervat ilustrării sau enunțării reacțiilor interne și internaționale, politice sau științifice, oficiale și personale, individuale și colective, față de politica de distrugere promovată de totalitarism. Peste extrema izolare care părea să condamne definitiv destinul României, dincolo de aparenta imobilitate a unui popor subminat de suferință și teroarea colectivă, această expoziție încearcă să ilustreze cum s-a manifestat glasul și gestul unei imense compasiuni și solidarități umane.

În exterior, denunțarea dictaturii, a crimelor ei sociale și culturale, largile acțiuni de «înfrățire» a micilor localități inițiate de ECOVAST, presiunile politice exercitate asupra regimului dictatorial, în contrast cu quietismul studiilor și manifestărilor interne, sunt ilustrate de un bogat material documentar xerografiat și prezentat pe subcapitole spre o mai ușoară și corectă informare a pu-

blicului. O notă aparte o face grupajul de memorii și intervenții ale unor distinse personalități românești (acad. Grigore Ionescu, acad. Dionisie Pippidi, prof. Aurelian Trișcu., prof. Dinu Giurescu, prof. Vasile Drăguț) pentru salvarea unor inestimabile vestigii precum Mănăstirea Văcărești, Mihai Vodă, ca și memorialele «Grupului de supraveghere a monumentelor istorice» (Radu Ciuceanu, O. Roske, Daniel Barbu)

Fără îndoială că expoziția «Monumentele României» constituie o pledoarie pentru acestea în primul rând, dar credem a fi fost în intenția organizatorilor, în egală măsură, și un demers de sensibilizare a unor factori decizionali mai diverși și mai direct implicați în protecția monumentelor, precum D.U.A.T., prefecturi, corpul legislativ și, poate nu greșesc, chiar a arhitecților înșiși, invitați să reconsidere, prin prisma unui mental eliberat de constrângeri, noțiuni precum: valoare urbană, siluetă specifică, structură specifică a țesăturii urbane, valoare a cadrului natural, rezervă urbană, zonă de protecție.

Căci, este timpul să o recunoaștem, dacă monumentele, fiecare în parte, au avut de suferit în ultimele decenii mult, orașele, mari și mici, ținuturile, așezările de tip mixt, rural și urban, situate în zona extracarpatică mai ales, au fost enorm mutilate sau au dispărut aproape fără să rămână urmă din ceea ce au fost cândva aceste mărturii specifice de istorie și spiritualitate românească în care occident și orient, tradiție multiseculară și import sau asimilare alogenă se întrepătrundeau, dialogau, într-o țesătură de unică subtilitate.

DOINA MÎNDRU

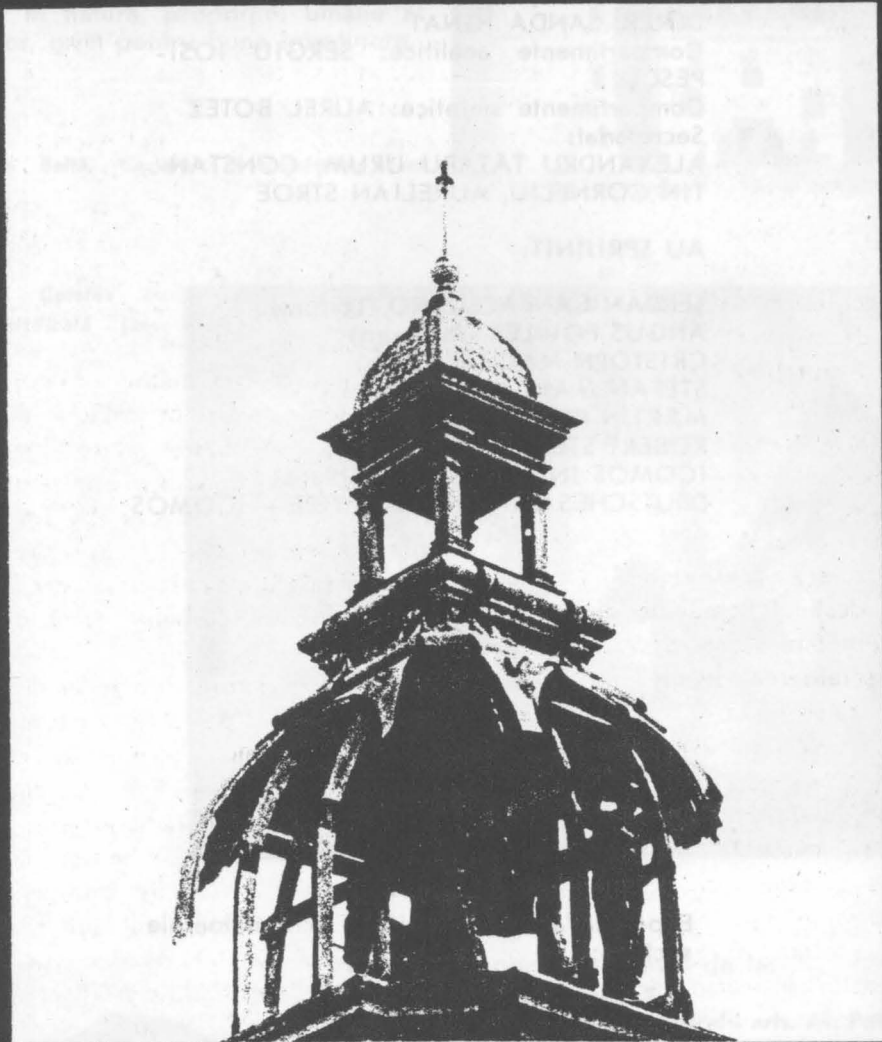
MINISTERUL CULTURII

COMISIA NAȚIONALĂ A MONUMENTELOR,
ANSAMBLURILOR ȘI SITURILOR ISTORICE

ARTEXPO

DMAȘI

în colaborare cu : COMISIILE ZONALE ALE MONUMENTELOR, ANSAMBLURILOR ȘI SITURILOR ISTORICE • INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ
„ION MINCU” BUCUREȘTI • MUZEUL DE ISTORIE ȘI ARTĂ A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI • ACADEMIA DE ARTE FRUMOSE BUCUREȘTI

MONUMENTELE ROMÂNIEI

1977-1989

Academician GRIGORE IONESCU,
RADU POPA, AURELIAN TRIȘCU, PETER
DERER, SANDA IGNAT

Compartimente analitice: SERGIU IOSI-
PESCU

Compartimente sintetice: AUREL BOTEZ
Secretariat:

ALEXANDRU TĂTARU URUM, CONSTAN-
TIN CORNELIU, AURELIAN STROE

AU SPRIJINIT:

ȘERBAN CANTACUZINO (Londra)

ANGUS FOWLER (Marburg)

CRISTOPH MACHAT (Köln)

ȘTEFAN MĂNCIULESCU (Paris)

MARTIN RILL (Gundelsheim)

ROBERT STEINER (Winterthur)

ICOMOS INTERNATIONAL (Paris)

DEUTSCHES NATIONALKOMITEE — ICOMOS

Expoziția a fost organizată în următoarele
secțiuni:

- **Tezaurul monumental 1940**
- **Agresiuni generale**
- **«Epoca» Ceaușescu**
- **Reacții la demolări**
- **Pierderi și degradări:**
- **București**
- **Muntenia**
- **Oltenia**
- **Transilvania, Banat-Crișana**
- **Moldova**
- **Dobrogea**

I. TEZAUURUL MONUMENTAL 1940

Prezintă moștenirea clădită înainte de distrugerile și degradările înregistrate după intrarea României în război.

Este urmărită prezentarea diversității fondului, pitorescului arhitecturii, integrării monumentului în natură, proporției umane a construcțiilor, grijii pentru buna întreținere.

Cetatea de Baltă. Castelul Bethlen-Haller (sec. XVII)

Cincșor. Cetatea cu biserica fortificată (sec. XIV-XV)

Exponatele provin de la:

- Fondul de fotografii arh. Al. Petit (Patriarhia Română)
 - Biblioteca Academiei Române (Stampe)
 - Imprimeria Coresi (fost C.P.C.S.)
- Coordonatorul secțiunii: **Gheorghe Cantacuzino**

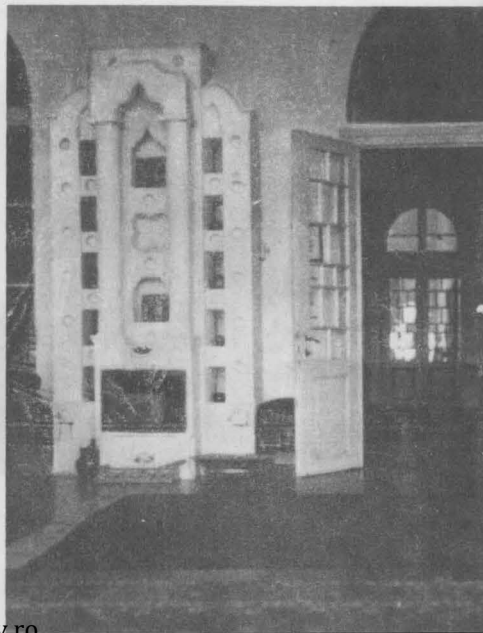
Măldărești. Cula Duca (1827)

București,
Cheile Dîmboviței

Popești-Leordeni. Conacul Manu-Romalo — interior —
(sec. XVIII-XIX), astăzi distrus în proporție de peste
60% ▼

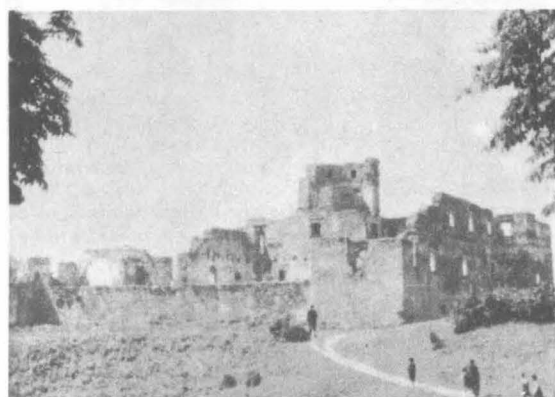
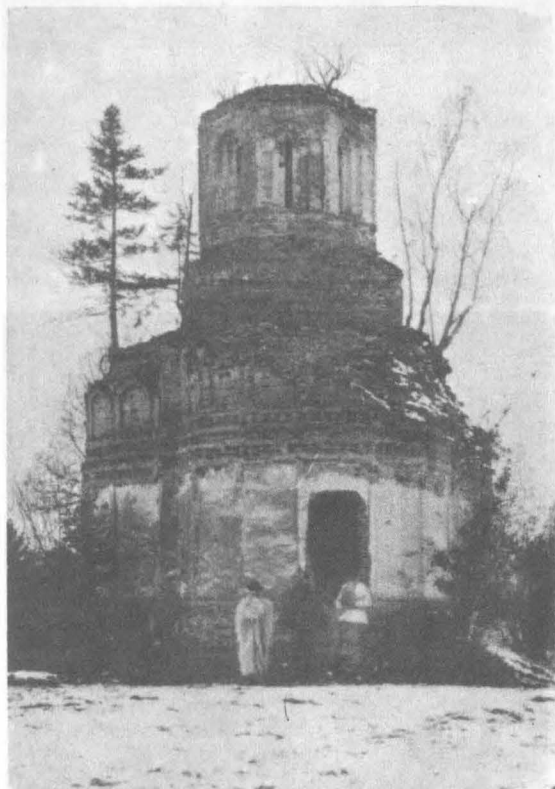
Jud. Buzău. Mănăstirea Bradu (XVI-XVII)

II. AGRESIUNI GENERALE

Prezintă atât pierderile și degradările ce pot fi întâlnite în toată Europa postbelică, dar mai ales cele datorate unor cauze specifice sud-estului european — ivite o dată cu instalarea regimurilor comuniste.

Secțiunea are în cadrul ei următoarele capitole: războiul mondial, administrația comunistă, procesul de urbanizare și părăsirea satelor, «reconstrucția» socialistă, modificarea geografiei.

București. Teatrul Național (sec. XIX)

Medieșul Aurit. Castelul Lonyay
(sec. XVII) înainte de război

Șimbăta. Mănăstirea (sec. XVII) — distrusă în
sec. XVIII

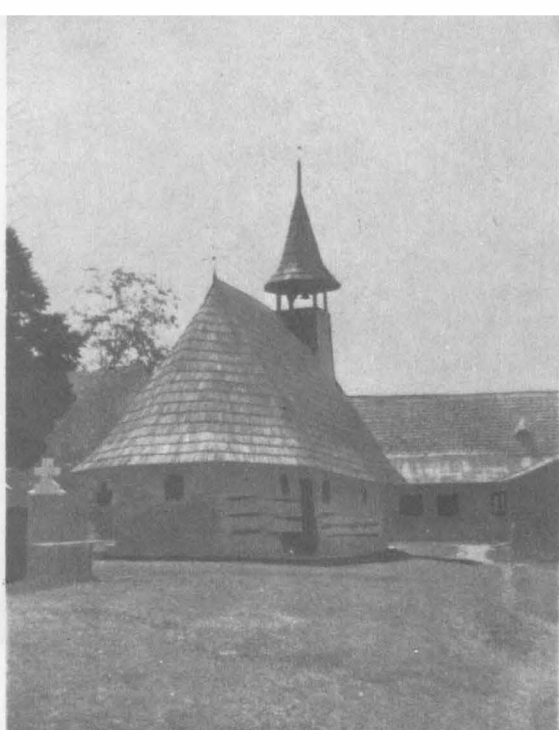
Medieșul aurit.
Castelul Lonyay — după 1944.

Exponatele provin de la:

- Ioan George Andron
- Ioan Bucur
- Peter Derer
- Andrei Pănoiu
- Fototeca D.M.A.S.I.
- Fototeca M.I.A.M.B.
- Comisiile zonale ale D.M.A.S.I.
- Imprimeria Coresi

Coordonatorul secțiunii: Andrei Pănoiu

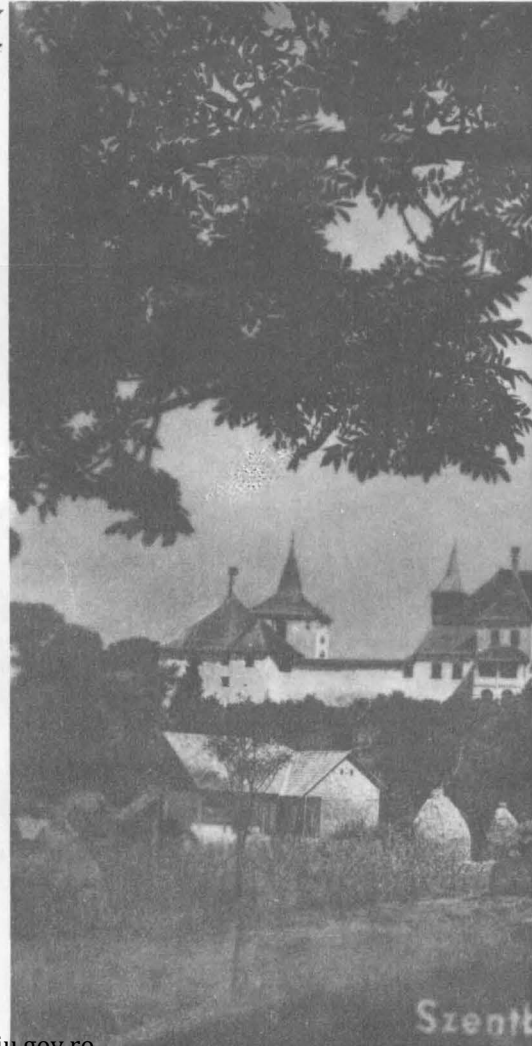

Nicula. După 23 aprilie 19

Nicula. Biserica din sec. XVII înainte de incendiu

Drăgoești-Vâlcea. Biserica Sf. Ioan (sec. XIX)

Mănăstirea Mislea (sec. XVI) demolată în urma cutremurului din 1977

Castelul Korniș (foto ante 1948)

Castelul Banffy (sec. XVII-XVIII) devenit sediu de C.A.P. și jefuit

Gîrbou-Burgul Haller (1766). Cea mai mare parte a ansamblului «Pavilionul» demolat de săteni pentru material de construcție între 1980—1990

Rîu Bărbat. Conacul Rudolf (sec. VIII-XVIII). Demolat în 1987

Maia — Ialomița. Conacul Catargiu în anii '70. Astăzi total distrus (material de construcție pentru sat)

Constanța. Casa Beiului (sec. XVIII-XIX)

Schitul Brazi (Vrancea, sec. XVII-XIX) dispărut după Decretul 50 1960

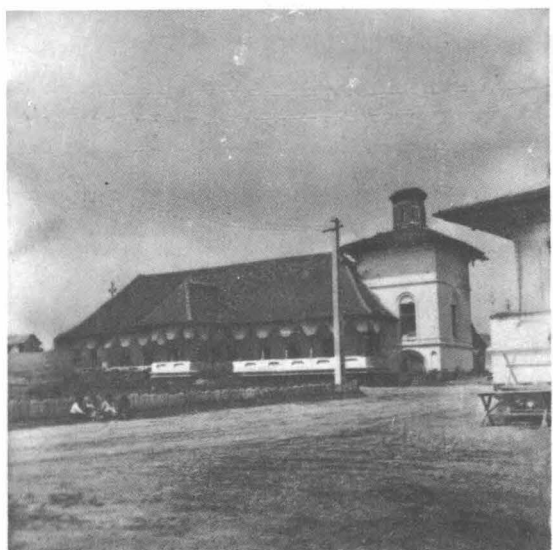
Bălănești — Gorj. Casa Muscăliței (clișeu A. Pănoiu) dispărută

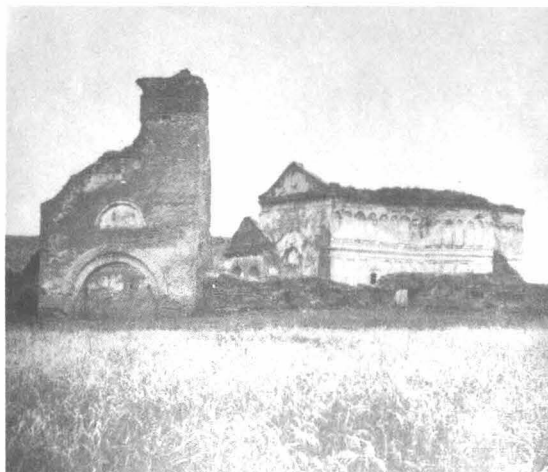
Slobozia — Argeș. Conacul Bellu. (Foto A. Pănoiu). Anexele au dispărut

Scoalța — Gorj. Pivniță de lemn dispărută (clișeu A. Pănoiu)

Mănăstirea Plăviceni — Teleorman: dezafectată în urma Decretului 50 1961

III. «EPOCA» CEAUȘESCU

Dictatura personală intervine cu modalități specifice în dezvoltarea și desăvârșirea pierderilor și distrugerilor: distrugerea urmelor trecutului pentru a rămâne preponderent ceea ce s-a construit în timpul «său»; construcții megalomane (atribut întâlnit la toți dictatorii). Pentru înfăptuirea acestui program trebuia înlăturată și Direcția Monumentelor Istorice. Începutul în acest sens a fost făcut prin Legea nr. 63/1974 — lege unică pentru muzee și monumente —, în care noțiunea de monument este prezentă o singură dată. Desăvârșirea procesului s-a produs în 1977 prin transformarea (de fapt, desființarea) D.M.I. într-un serviciu administrativ lipsit de putere. Capitole: cutremurul ca pretext, mecanismul distrugerii, «sistematizarea» localităților, desființarea C.M.I.

Exponatele provin de la:

— Octavian Carabela, Constantin Corneliu, Peter Derer, Andrei Pănoiu, Cornel Medrea Tânjală, Sorin Vasilescu

— Fototeca C.M.A.S.I.

— Arhiva D.M.A.S.I.

— Fototeca M.I.A.M.B.

— Proiect București S.A.

— Urban Proiect S.A.

— Imprimeria Coresi

Coordonatorul secțiunii: Gheorghe Sion

Sîntimbru. Harghita. Conacul Henter 1946—1980 (ruinat)

București. Mănăstirea Mihai Vodă.

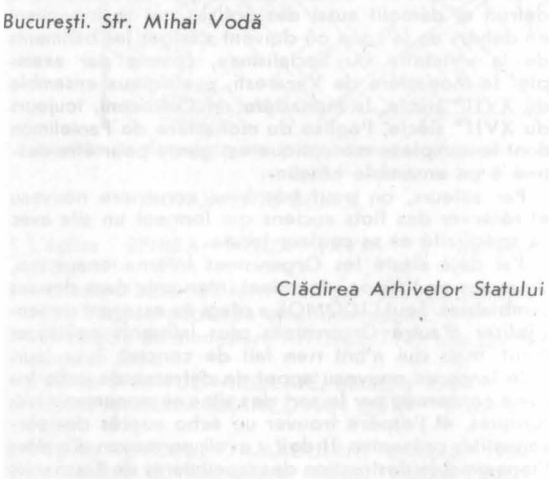
București.
Biserica Spirea Veche

București. Str. Mihai Vodă

București. Hanul Galben (Hanul de la Filantropia) demolat '84

Clădirea Arhivelor Statului

București. Azilul Sf. Vineri al marelui ban Năsturel Hirescu în momentul demolării

Prezintă proteste, articole, reacții din străinătate și interne apărute sau difuzate în materiale oficiale, presă, televiziune, manifestări științifice, expoziții.

Capitolele secțiunii: proteste ale organismelor internaționale, proteste publice și individuale, minorități naționale amenințate, reacții la demolarea satelor, restructurarea orașelor, articole despre distrugeri, replici românești la reacții internaționale, studii asupra centrelor urbane istorice, manifestări externe.

Coordonatorul secțiunii **Doina Mândru**

PROTESTE ALE ORGANISMELOR INTERNAȚIONALE

ASSOCIATION INTERNATIONALE POUR LA
PROTECTION DES MONUMENTS ET SITES
HISTORIQUES EN ROUMANIE

CETERUM CENSO
BUCUREȘTI
NON ESSE DELENDOS

UN CRI DE DETRESSE

Il pourrait sembler un peu en dehors du sujet de ce Symposium, qui met l'accent sur la pollution atmosphérique comme facteur de destruction des monuments, de déplacer l'attention sur d'autres facteurs nocifs. Pourtant, la sauvegarde du Patrimoine architectural reste le thème principal de cette réunion et les personnalités qui y participent doivent se sentir concernées par tout problème qui touche à ce domaine.

C'est pourquoi je prends la liberté de lancer, ici-même, un cri de détresse, un de plus, en ma qualité de Président de l'Association Internationale pour la Protection des Monuments et Sites Historiques en Roumanie. Bien qu'il s'agisse d'un fait appartenant déjà au domaine public, je me permets d'attirer votre aimable attention sur la pollution d'ordre idéologique qui, depuis quelques années, produit des ravages prémédités et irréparables au sein du patrimoine architectural de Roumanie.

Le grand séisme de 1977, qui a gravement endommagé Bucarest, a fourni au chef actuel de l'Etat roumain le prétexte idéal pour donner libre cours à ses rêves de grandeur. Animé par un vif désir de pérennité, il a choisi pour ses projet d'une «Capitale nouvelle», juste la partie de Bucarest qui avait le mieux résisté au séisme. Or ce qui a résisté récemment, se trouve être ce qui a résisté aussi au cours des siècles, dans cette ville située en zone sismique active. De façon tout aussi empirique, ceux qui ont habité Bucarest au cours des âges se sont rendu compte que le terrain le plus sain pour construire était la rive droite de la Dâmbovitza. C'est pourquoi la plupart des églises, monastères et

ensembles architecturaux anciens se trouvent dans cette zone de la ville. On pourrait répliquer: chaque capitale s'est modernisée à un moment donné, pourquoi pas Bucarest maintenant? Eh bien, il ne s'agit justement pas d'une modernisation, mais d'une destruction intentionnelle qui vise surtout les monuments religieux — églises et monastères qui remontent aux XVIe-XVIIe siècles. Et la preuve en est donnée par le fait qu'on a détruit et démolit aussi des églises qui se trouvaient en dehors de la zone où doivent s'eriger les bâtiments de la «Victoire du Socialisme», comme par exemple: le Monastère de Vacaresti, prestigieux ensemble du XVIIe siècle, le monastère de Cotroceni, toujours du XVIIe siècle, l'église du monastère de Pantelimon dont le complexe monastique est garde pour être destiné à un ensemble hôtelier.

Par ailleurs, on peut très bien construire nouveau et réserver des îlots anciens qui forment un site avec sa spécificité et sa couleur locale.

J'ai déjà alerté les Organismes internationaux qui, du moins en théorie, devraient intervenir dans des cas semblables. Seul l'ICOMOS a réagi en essayant de sensibiliser d'autre Organismes plus influents politiquement, mais qui n'ont rien fait de concret à ce jour.

Je lance un nouveau appel de détresse de cette tribune concernée par le sort des sites et monuments historiques, et j'espère trouver un écho auprès des personnalités présentes. Il doit y avoir un moyen d'arrêter l'innombrable destruction des monuments de Roumanie, pays qui est partie intégrante de Notre Europe.

ȘTEFAN GANE

Architecte, Président de l'Association

The Assembly,

1. Deeply concerned by information which suggests that the Romanian authorities are planning to destroy many villages and to move,

without consent, their inhabitants into urban settlements which may be inappropriate;

2. Acutely aware of the irreparable harm which such action could inflict on individuals, on local religious and cultural traditions, and on the architectural heritage of the Romanian countryside;

3. Accepting that some of the villages in question may lack decent living conditions and basic hygiene;

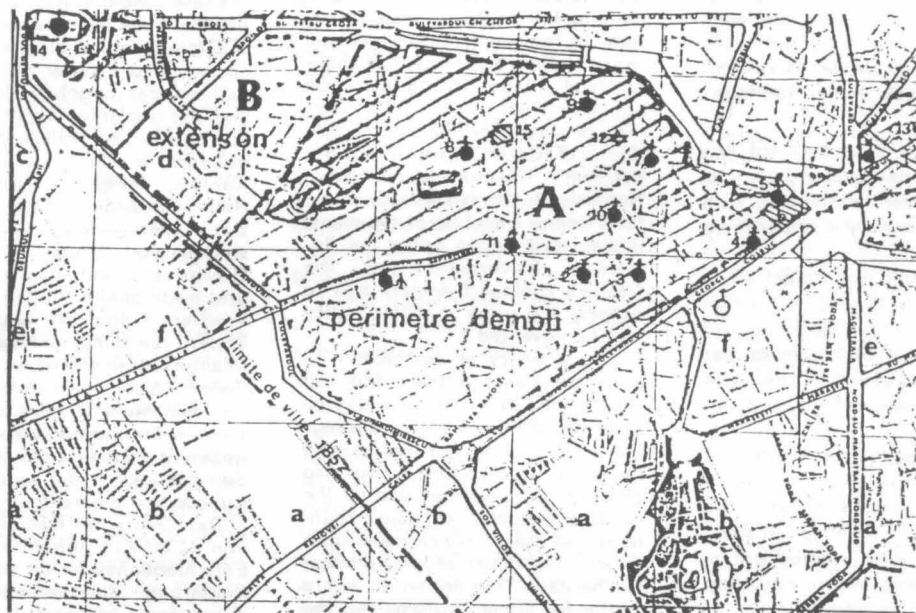
4. Unable, however, to see any valid agricultural reason for the proposals, as all experience shows that collectivisation of farming populations and operations leads to a reduction in individual motivation and production;

5. Having noted the resolution condemning such plans adopted by Europa Nostra in Heidelberg (7 September 1988);

6. Recalling its own long standing concern for the integrated

¹ Assembly debate on 8 October 1988 (17th sitting). See Doc. 5963, report of the Committee on the Environment, Regional Planning and Local Authorities (Rapporteur: Mr Bole), and Doc. 5934, opinion of the Committee on Culture and Education (Rapporteur: Mr Günther Müller).

Text adopted by the Standing Committee, acting on behalf of the Assembly, on 17 November 1988.

Le Plan de Bucarest avec l'indication des monuments déjà détruits; La liste des monuments marqués sur le Plan.

MONUMENTS DEMOLIS

- 1 L'église SPIREA NOUĂ (XVII^{-ème}), démolie 1984.
- 2 Monastère SCHITUL MAICILOR, l'enceinte démolie 1984, l'église déplacée et endommagée.
- 3 L'ensemble du monastère ANTIM (1714), une partie démolie 1984.
- 4 L'église SFÂNTUL NICOLAIE, démolie 1984.
- 6 Hôpital fondation BRÂNCOVAN (XIX^{-ème}), démolie 1984.
- 8 L'église ISVORUL TAMADUIRII, démolie 1984.
- 9 L'ensemble du monastère MIHAI VODĂ (1589), démolie 1984—1985, l'église, déplacée à 280 m, gravement endommagée.
- 10 L'église ALBA POSTĂVARI (XVI^{-ème}), démolie

1984.

- 11 L'église SPIREA VECHE (XVII^{-ème}), démolie 1984.
- 12 Synagogue BATERIILOR (XIX^{-ème}), démolie 1984.
- 13 Synagogue LE GRAND TEMPLE, démolie 1986.
- 14 L'église COTROCENI (1682), démolie 1984.
- 15 Les restes du palais CURTEA ARSĂ (XVII^{-ème}), démolis 1984.
- 16 L'ensemble du monastère VĂCĂREȘTI (début XVIII^{-ème}), l'enceinte démolie et l'église gravement endommagée.

MONUMENTS EN DANGER DE DEMOLITION:

- 5 L'église DOMNIȚA BALAȘA (XVII^{-ème}).
- 7 L'église SFINȚII APOSTOLI.

conservation of the architectural heritage, for minority languages and for individual human rights, and noting its recent resolutions on religious freedom in Eastern Europe (Recommendation 1086 and Resolution 908) and on active measures to conserve and enhance the countryside (Recommendation 1091) in the context of the European Campaign for the Countryside 1987—1988;

7 Recalling Resolution (85) 6, on European cultural identity, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 25 April 1985;

8. Believing that the villages of Romania form part of the diversity of a common European heritage, and that it is the responsibility of all European countries to respect and help preserve this heritage;

9. Calls on the competent Romanian authorities and in particular on the Parliament of Romania, with which the Assembly is establishing a dialogue:

a. to abandon any project which involves the systematic destruction of villages or which fails to respect both the rights of the minorities and the preservation of their cultural, ethnic and religious identity;

b. to initiate public health and other programmes for the protection of the environment and of the built heritage in these villages;

c. to encourage independent family farming and the free marketing of agricultural products, so as to raise production and allow rural populations to remain on their land;

10. Invites other international organisations, and notably Unesco, to intensify their pressure on the Romanian authorities to this end;

11. Asks all European Governments, East and West, to maintain keen interest in the matter and to reconsider existing relationships with Romania if current plans persist or destruction proceeds.

INTERNATIONAL COUNCIL ON MONUMENTS AND SITES

CONSEIL INTERNATIONAL DES MONUMENTS ET DES SITES

CONSEJO INTERNACIONAL DE MONUMENTOS Y SITIOS

Resolution passed by the North-West Europe Group of ICOMOS

Munich, 29 October 1988

Reports from Romania indicate that the authorities are now implementing the policy of "systematisation" of the countryside which will result in the replacement of thousands of villages with a few large agro-industrial centres. At a meeting of the North-West Europe Group of ICOMOS, which includes Belgium, Ireland, Luxembourg, Netherlands, United Kingdom and the Federal Republic of Germany, it was resolved to notify the Romanian Government of the Group's profound anxiety and to express the hope that this policy will be reversed.

It is a policy of destruction on an unprecedented scale and will result in the loss of a uniquely rich heritage of vernacular buildings that includes not only houses with their barns and cowsheds, but also churches, fortifications and all the outdoor features like gates, fountains and fences which make up a village. The future of this vernacular heritage, moreover, is not a matter for Romania alone, but the concern of Europe as a whole, since it forms part of a wider European culture.

On the agreement that the Government of Romania will fully stop this way of "systematisation", the ICOMOS National Committees of the North-West Europe Group would offer Romania to take advantage of their own various experiences with village restructuring and renewal made over the last decades in these countries. A neutral expert mission could come to Romania in order to discuss the possibilities of the necessary assistance and expert advice that might be given.

Appelle an den rumänischen Staatschef Nicolae Ceaușescu

Nach neuesten Berichten aus Rumänien führt die rumänische Regierung ihr „Systematisierungsprogramm“ auf dem Lande fort. Danach sollen rund 8 000 der 13 000 Dörfer im nächsten Jahrzehnt zerstört und die Areale in landwirtschaftliche Nutzflächen umgewandelt werden. Etwa 500 agro-industrielle Zentren sollen an die Stelle der Dörfer treten.

Diese Meldungen veranlassen das Deutsche Nationalkomitee von ICOMOS, erneut mit größter Besorgnis und in aller Entschiedenheit auf das ungeheuerliche Ausmaß der geplanten Zerstörung hinzuweisen: Der vollständigen Einreißung der Dörfer fallen auch die Kirchen, Burgen, andere historische Gebäude und die Friedhöfe zum Opfer — tausende denkmalwerter, von Strukturverältern. In Gefahr ist damit auch die große und traditionelle Vielfalt der bauerlichen Kultur auf rumänischem Boden, die durch das jahrhundertlange Zusammenleben verschiedener Völker — in Siebenbürgen z.B. Rumänen, Ungarn und Deutsche — besondere Ausprägungen gezeitigt hat und einen bedeutenden Bestandteil des europäischen Kulturerbes darstellt.

Das Deutsche Nationalkomitee von ICOMOS appelliert in aller Entschiedenheit an die rumänische Regierung, die bauliche Umsetzung des „Systematisierungsprogrammes“ zu stoppen und nicht weiterzuführen, damit die rumänische Nation und die Völker Europas nicht eines bedeutenden Teiles ihrer Geschichte, ihrer gebauten Vergangenheit, beraubt werden.

Gegen die Vernichtung der rumänischen Dörfer durch das „Systematisierungsprogramm“ hat sich in einem weiteren Appell an die rumänische Regierung auch die North-West Europe Group von ICOMOS gewandt, der die Nationalkomitees von Belgien, Großbritannien, Holland, Irland und das Deutsche Nationalkomitee angehören.

Int 161 88.
Budapest, June 27, 1988.

Dear Mr. President,

Please allow me, in the name of the members, and of the Executive Board of the Hungarian National Committee of ICOMOS, to remind you of the grave danger threatening thousands of monuments in Romania.

A resolution has been passed in Romania recently on the wiping out of some 8,000 of the approx. 13,000 settlements of the country, with the aim of "the rationalization of the agricultural production", and "the enlarging of the arable land". The inhabitants would be transplanted to the towns, and to agro-industrial centres, and the territories of the left villages would be given to agricultural cultivation.

This decision, the execution of which has already been prepared, means double danger to the architectural heritage. On one hand, it means the demolition of 8,000 villages, the destruction of one of the oldest areas of cultural settlements in Europe, in such a way that not a single building, not a single monument will survive there, even the cemeteries are to be wiped out. The other danger is signified by the intended rebuilding of the remaining settlements, significantly increasing in respect of population: the plan is to raise the housing capacity with an intensive development of tall buildings, and that will result in the pulling down of the historic quarters and monuments to a great extent.

The Hungarian preservationists have no doubt that one must not intervene in the home affairs of sovereign countries. Nevertheless, we are of the firm opinion that the demolition of thousands of human settlements, and of ten thousands of monuments is an injury to the

universal cultural heritage of mankind, and is an affair that outgrows the state frontiers.

We are especially gravely worrying about this imminent project; since, as it is well-known, there are two million Hungarians living in Romania, and this is why not only the documents of the Romanian nations' past would be destroyed in case of realization of the decision, but those of ours, and of the several hundred thousand Germans also living there as well.

As the world public opinion was shocked to learn, the historic quarter of Bucharest was pulled down a few years ago. This is warning us that the recent decision I spoke about, however much absurd it is, means yet a real danger. It seems hardly possible that one is going to drive millions of people away from their homes in the middle of Europe, at the end of the 20th century, and that one intends to plough and sow the sites of the churches, manor — and peasant-houses levelled to the ground — the world has to protest against this barbarism in preparation, in order to avert it.

In the name of the members, of the Executive Board of the Hungarian National Committee of ICOMOS, and myself, I request you, Mr. President that ICOMOS raises a protest against this project with the threat of the greatest destruction of monuments and historic building since the end of the Second World War. I ask ICOMOS to give a direct expression to its protest to appeal to UNESCO with a similar application, and to use every means in order to avert the project. I also request you, Mr. President, to publish my present letter in the ICOMOS Information, or to make it possible that either you, or myself appeal to the public opinion of the world's preservationists in that paper.

Today the bulldozers may still brought to a stop. The professional preservationists of the world must go into action.

Yours very truly
Dr. András Román
Chairman

RESOLUTION ÜBER RUMÄNIEN

Die Jahreshauptversammlung von EUROPA NOSTRA am 7. September 1988 in Heidelberg, Bundesrepublik Deutschland, aus Anlaß seines Silberjubiläums.

— tief besorgt über die kürzlich und in vielen Fällen absichtliche Zerstörung ganzer Gebiete des historischen Stadtkernes von Bucharest, ohne Rücksicht auf die Belange des Denkmalschutzes, auf die örtliche und internationale öffentliche Meinung bzw auf das kulturelle Erbe von Rumänien und Europa im Ganzen;

— enttäuscht durch die Bekanntgabe der Vernichtung von etwa 8000 aus 13000 ländlichen Siedlungen, angeblich zum Zwecke der Rationalisierung landwirtschaftlicher Produktion, aber mit dem Ergebnis, ob bewußt oder nicht, der Vernichtung eines erheblichen Teiles des ländlichen Erbes und der Verpflanzung oder Ausrottung kultureller Traditionen, Lebensweisen und Bevölkerungen auf dem Lande;

— erinnernd an das Europäische Carta für das architektonische Erbe, in dem erklärt wird, daß das kulturelle Erbe ein gemeinsames Erbe aller europäischen Völker ist;

— in dem Glauben, daß die obengenannten Entwicklungen in Rumänien im krassen Widerspruch zu all den Prinzipien, um die Europa Nostra seit seiner Gründung vor 25 Jahren gekämpft hat, stehen;

— hinweisend darauf, daß Europa im allgemeinen fähig war, von vergangenen Fehlern im Städtebau und -planung und von Versuchen, ethnische oder kulturelle Minderheiten zu manipulieren oder unter Druck zu setzen, zu lernen;

— ruft die rumänische Regierung auf, ihren Verpflichtungen gegenüber ihrer eigenen Bevölkerung und dem Rest Europas als Ganzes nachzukommen, das kulturelle Erbe in ihren Städten und auf dem Lande zu schützen;

— ruft alle europäischen Regierungen in Europa auf, sowohl im Osten wie auch im Westen, und die öffentliche Meinung im allgemeinen, sich zusammenzuschließen, um die obengenannten Vorhaben der rumänischen Regierung zu verurteilen, und jede mögliche praktische Maßnahme* zu ergreifen, um Druck auf die rumänische Regie-

rung zu üben, bis diese Vorhaben aufgegeben werden;

— lenkt die Aufmerksamkeit des Europarates, von UNESCO und der europäischen Gemeinschaft auf diese Resolution und ruft sie auf, solche weiteren dringenden Maßnahmen, die nötig und möglich sind, zu ergreifen.

* z.B. durch die Durchführung eines Handelsembargos oder durch die Einstellung von Entwicklungshilfe.

SCHWEITZER HEIMATSCUTZ

EXPRES

An den
Bundesrat
Bundeshaus West
3003 Bern

Zürich, 2. September 1988 Ga

Kulturelles Genozid in Rumänien

Sehr geehrter Herr Bundespräsident

Sehr geehrte Frau Bundesrätin
Sehr geehrte Herren Bundesrätin

Mit ungläubigen Erstaunen, haben wir in den letzten Wochen der Presse entnommen, dass in den ungarisch- und deutschsprachigen Gebieten Rumäniens tausende von Dörfern dem Erdboden gleichgemacht und ihre Bewohner in landwirtschaftliche Retortensiedlungen umlogiert werden sollen. Mit Entsetzen haben wir dieser Tage erfahren, dass die Aktion nun begonnen worden ist. Die Einebnung eines Dorfes soll ca. drei Stunden beanspruchen. Der Schweizer Heimatschutz meint, es gehöre zu den humanitären Traditionen der Schweiz, dass ihre Regierung sich in dieser Sache äussere und zwar gegenüber den zuständigen rumänischen Instanzen wie auch gegenüber allen zivilisierten Ländern.

Die betroffenen Gebiete enthalten ein jahrhundertaltes Kulturerbe von europäischer Bedeutung, dessen besonderer Wert darin liegt, dass es aus einer Verschmelzung verschiedener Völkerschaften hervorgegangen ist. Gerade deshalb stellt dieses Erbe ein wegweisendes Beispiel dar für das kreative Zusammenwirken verschiedener Gefühle — und Geis-

teswelten, und seine Zerstörung ist ein schauderhafter Rückschritt in den Kategorien des menschlichen Zusammenlebens. Zudem sind Kulturgüter, die unter dem Einfluss Europas entstanden sind, europäisches Eigentum, und keine staatliche Souveränität ist berechtigt, sie zu liquidieren.

Die rumänischen Behörden haben sehr wohl begriffen, was Heimat ist: ein Geflecht von kulturellen, räumlichen und sprachlichen Eigenheiten, mit dem sich der Einzelne identifiziert, dem er sich zugehörig und verantwortlich fühlt.

In dem sie die greifbaren Bestandteile dieses geflechtes, nämlich Bauten und Siedlungen zerstören, vernichten die rumänischen Behörden die kulturelle Identität der betroffenen Minderheiten, und damit verstossen sie in brutaler Weise gegen die Menschenrechte — wenn der Anspruch auf kulturelle Identität ein Menschenrecht sein soll. Das Vorgehen der rumänischen Behörden muss deshalb als kulturelles Genozid bezeichnet werden.

Die Schweiz hat seit der Gründung des Bundesstaates bewiesen, dass eine Nation mit verschiedenen kleineren und grösseren Volksgruppen durchaus existieren und prosperieren kann, ohne dass Minoritäten unterdrückt werden müssen. Sie ist deshalb wie kaum ein anderes Land legitimiert, ihre Stimme zu erheben gegen ein Verbrechen, wie es zur Zeit in Rumänien stattfindet. Diese Legitimität ist, so scheint es uns, auch eine Verpflichtung. Andererseits kann eine Verurteilung dieser Zerstörung demjenigen nicht als Kritik am politischen oder wirtschaftlichen System ausgelegt werden, der anerkennt, dass beispielsweise Polen und die DDR in Heimatschutz und Denkmalpflege Vorbildliches leisten.

Wir hoffen, sehr geehrter Herr Bundespräsident, sehr geehrte Frau Bundesrätin, Sie teilen diese Auffassung und danken Ihnen im voraus für Ihre wohlwollende Aufmerksamkeit.

Mit freundlichen Grüßen
SCHWEIZER HEIMATSCUTZ

Ronald Grisard Hans Gattiker
Präsident Geschäftsführer

LETTRE OUVERTE AU PRESIDENT DE LA REPUBLIQUE DE ROUMANIE A SIGNER ET NOUS ADRESSER PAR RETOUR

Paris, le 15 février 1988
Monsieur le Président de la République.

Depuis 1977, plusieurs églises et des monuments historiques prestigieux de Bucarest ont été détruits ou déplacés, causant des dommages irréparables à un ensemble patrimonial de réputation mondiale.

Une dépêche de l'Agence Reuter du 7 janvier 1988 fait état de l'imminence de la destruction du Patriarcat roumain.

Cet ensemble monastique de premier plan perpétue le souvenir de l'ancienne église métropolitaine de Hongrovalachie, fondée en 1359 par le Patriarche de Constantinople.

Pour le peuple roumain, ces monuments ont une dimension historique, symbolique et religieuse comparable à ce qu'est Notre-Dame de Paris pour le peuple français, Westminster pour les Britanniques et la Cathédrale du Kremlin pour les Russes. Sur le plan esthétique, ces monuments font partie du patrimoine artistique mondial.

Un Etat et les autorités qui l'incarnent ne pourraient prendre aux yeux de l'histoire et du monde, la responsabilité de supprimer un tel ensemble.

Les signataires de cette lettre vous demandent instamment d'apporter un démenti à cette dépêche de l'Agence Reuter et, si la décision était effectivement prise, d'y renoncer.

Nous saisissons les instances internationales appropriées pour que l'opinion publique internationale soit alertée de la menace qui pèse sur un ensemble historique majeur.

Veuillez agréer, Monsieur le Président de la République, nos respectueuses salutations.

M. PIERRE BAS. Maire du 6ème arrondissement de Paris

M. YVES BOIRET. Président d'Honneur de l'ICOMOS-France Inspecteur Général des Monuments Historiques

Mme BRENDA de BOURBON-BUSSET, Présidente de «Gallia Nostra»

M. HENRI-FRANCOIS de BRETEUIL, Président de la Demure Historique.

Mme SIMONE CAHEN-SALVADOR, Présidente de la F.N.A.S.S.E.M.

Père AMBROISE-MARIE CARRE, de l'Académie française.
 M. FRANÇOIS CHASLIN, Rédacteur en Chef de «l'Architecture d'Aujourd'hui».
 M. PIERRE CHAUNU, de l'Institut.
 Mme. FRANCOISE de CHOAY, Professeur à l'Université de Paris VIII.
 M. XAVIER de CHRISTEN, Président de la Ligue Urbaine et Rurale.
 M. JACQUES COUELLE, de l'Institut.
 M. MAURICE DUTON, Président du Club du Vieux Manoir.
 M. HENRI GOUHIER, de l'Académie française.
 M. GEORGES de GRANDMAISON, Président des Vieilles Maisons Françaises.
 M. RENE HUYGHE, de l'Académie française.
 M. EUGÈNE IONESCO, de l'Académie française.
 M. FRANÇOIS JACOB, de l'Académie des Sciences, Prix Nobel.
 M. MICHEL JANTZEN, Président de la Section française de l'I.C.O.M.O.S.
 M. PIERRE-HENRI de LEPINAY, Président de l'Union R.E.M.P.ART.
 M. ANDRE LWOFF, de l'Académie des Sciences.
 M. BENJAMIN MOUTON, Président pour la Compagnie des Architectes en Chef des Monuments Historiques.
 M. MICHEL PARENT, Président d'Honneur de l'I.C.O.M.O.S.
 M. CHRISTIAN PATTY, ancien Directeur du Patrimoine.
 Mme CORINE PAYEN, Présidente pour l'Association Nationale des Architectes des Bâtiments de France.
 M. RENE POIRIER, de l'Institut.
 M. MAURICE RHEIMS, de l'Académie française.
 M. FRANÇAIS SALET, de l'Institut.
 M. MAURICE SCHUMANN, de l'Académie française.
 M. LAURENT SCHWARTZ, de l'Académie des Sciences.
 M. JEAN-LOUIS SOUBRIER, Président de l'Association «Maisons paysannes de France».
 M. JACQUES SOUSTELLE, de l'Académie française.
 M. RENE TAVERNIER, Président du P.E.N. club français.

PROTESTE INDIVIDUALE

ANSAMBLUL MEDIEVAL MONUMENTAL VĂCĂREȘTI

Istoric: Construit pe un monticul al falezii Dîmboviței, pe locul unde s-au găsit vechi urme de civilizație. Ansamblul începe în 1716 sub Nicolae Mavrocordat (posesorul unei biblioteci celebre), cu meșteri ai Brâncoveanului. Se termină în 1722 dar se fac adăugiri (corpul de pe latura est, turnul de intrare în incinta principală) pînă la mijlocul secolului XIX. A fost folosit ca închisoare mai mult de un secol, pînă în 1970; între alții aici au fost închiși unii pașoptiști. Clădirea principală (biserica) n-a mai fost utilizată de la mijlocul secolului XIX. Ansamblul, urmînd a fi restaurat (se deschisese un «Șantier național al tineretului»), a fost surprins de cutremurul din 1977 cu lucrările deschise.

Componență: Cel mai mare și bogat ansamblu de acest tip din țară. Cuprinde două curți întinse pe 1,8 ha. Prima curte cuprindea locuințele și cancelariile corpului de gardă, deoarece ansamblul cuprindea și o reședință domnească. Curtea principală cuprinde piesa dominantă în centru, palatul domnesc și stăreția în colțurile opuse ale laturii cu arcaturi dinspre est. Periferic sînt dispuse încăperi cu funcție de locuință pe unul și două niveluri.

Valoare: Ansamblul Văcărești este susceptibil de a fi trecut în lista UNESCO a monumentelor (absența de pe listă se datorează faptului că la data includerii monumentelor din Bucovina, Văcărești erau folosiți ca penitenciar). Monumentul cel mai complet și cel mai amplu al sfîrșitului de ev mediu, reprezentînd un adevărat salt calitativ în domeniul arhitecturii românești (Prof. em. dr. doc. Grigore Ionescu). Ansamblul curții continuă la nivel superior experiențele de la Potlogi și Mogoșoaia (folosește trasee

see regulatoare ca în arhitectura Renașterii europene). Valoare spațială deosebită prin proporție, dimensiuni și tratarea relației dintre dominantă și fronturi. Refolosire creatoare de elemente vechi românești (pridvorul, foișorul, galeria arcată). Exemplu de tehnică avansată de construcție pentru vremea aceea: arce și bolți care acoperă deschideri mai puțin obișnuite în arhitectura vremii (clădirea principală — fosta biserică — avea 41,00x16,70 m în plan, cuhnile, relativ bine păstrate, sînt și ele de mari dimensiuni). Ansamblul, cu precădere curtea a doua, cuprinde multe elemente de artă sculptată (coloane, capitele) executate (caz rar în Țara Românească) în piatră naturală. Ele sînt elemente deosebite de valoroase, comparabile cu pictura în frescă (bine păstrată datorită faptului că biserică nu a fost utilizată timp de peste un secol), reprezentînd subiecte caracteristice (între care și o minunată imagine a unui oraș medieval). Concluzionînd, rezultă că ansamblul monumental medieval Văcărești este un ansamblu unic în România, dovadă a geniului constructiv și artistic al poporului, însemn de primă mărime a Bucureștilor.

Valorificare: Ansamblul Văcărești trebuie prins în circuitul turistic intern și internațional pentru a oferi posibilitatea tuturor să cunoască mai de aproape realizările arhitecturale și plastice ale meșterilor formați de luminatul voevod Constantin Brâncoveanu în cei 25 de ani de domnie. Pe de altă parte, neîncluderea lui în acest circuit a lipsit Capitala de o importantă sursă de venituri (inclusiv de valută). Posibilitățile tehnice și economice actuale permit refacerea ansamblului în cele mai bune condițiuni.

d.p. 4 dec. 1984 [PETER DERER, informare pentru conducerea DGDAL]

MULT STIMATE TOVARĂȘ
SECRETAR

În calitate pe care o avem din 1974 începînd, de membrii ai Comisiei Centrale de Stat a Patrimoniului Cultural Național, ne permi-

tem să supunem atenției Dv. binevoitoare o problemă pe cât de urgentă pe atât de însemnată.

În aceste zile ICRAL—Berceni, întreprindere aflată în directă subordonare a Consiliului Popular Municipal București, a început acțiuni de dezafectare și demolare efectuate în ritm foarte rapid în cadrul incintei monumentului istoric de la Văcărești. Există temeri foarte serioase că, odată cu unele construcții recente fără valoare istorică, vor fi dărîmate obiective de mare importanță cultural-artistică din această incintă.

Ridicat în timpul domniei lui Nicolae Mavrocordat, între anii 1716 și 1722, valorosul complex monumental de la Văcărești a supraviețuit tuturor încercărilor prin care a trecut timp de aproape un sfert de mileniu.

Clădirile din incintă — biserica, una din cele mai reprezentative creații ale vechii arhitecturi din Țara Românească, de o excepțională valoare istorică și artistică, turnurile celor două intrări, cuhniile, palatul domnesc, stăreția, paraclisul cu colonade de pe latura răsăriteană și o parte din chilii — sînt creații ale meșterilor și constructorilor poporului nostru și au o valoare de sinteză și de simbol pentru întreaga noastră cultură.

Un proiect de restaurare, alcătuit cu cîțiva ani în urmă, demonstrează însemnătatea majoră a întregului ansamblu arhitectonic, de tradiție brâncovenească.

În această situație, vă rugăm să binevoiți a interveni urgent pentru sistarea operațiilor de dărîmare și pentru un consult al specialiștilor, în scopul preîntîmpinării distrugerii iremediabile a unor părți din acest monument istoric și de arhitectură, de o valoare inestimabilă, zestre culturală lăsată nouă de înaintași și pe care avem datoria, la rîndul nostru, să o transmitem nevătămată generațiilor următoare.

Proiectul de restaurare amintit poate servi drept bază pentru refacerea și completarea ansamblului.

Primiți Tovarășe Secretar, asigurarea deosebitului nostru respect.

Prof. univ. emerit dr. docent arh. GRIGORE IONESCU

Prof. univ. dr. DINU C. GIURESCU
Dr. RĂZVAN THEODORESCU

București, 14 decembrie 1984

TOVARĂȘE PREȘEDINTE,

La 3 ianuarie 1985, Direcția pentru dezvoltarea construcțiilor de locuințe, social-culturale și administrație locativă (DGDAL), serviciul amplasamente, a trimis, cu nr. 86, o notă către Arhiepiscopia—București (în copie și la Departamentul Cultelor), cerînd acordul acestor foruri «cu privire la demolarea bisericii Mihai Vodă».

Ctitoria «Mihai Vodă» ridicată la 1589—1591 de Mihai Viteazul, are o vechime de aproape 400 de ani.

Prin persoana ctitorului — primul domnitor al celor trei principate — monumentul este un simbol permanent al istoriei românești.

Integrarea unor complexe ale arhitecturii eclesiastice în cadrul centrelor politico-administrative a fost realizată, cu cele mai bune rezultate, în marile capitale ale Europei, ca de exemplu la Moscova, Varșovia, Praga, Viena, Paris...

Dăinuirea complexului arhitectonic Mihai Vodă reprezintă o imperioasă necesitate pentru toate generațiile patriei noastre.

Pe temeiul celor mai sus arătate, vă rog respectuos să binevoiți a dispune ca monumentul ridicat de Mihai Viteazul și complexul înconjurător să fie păstrate și restaurate, pentru a întări valorile esențiale ale

istoriei românești, promovate cu consecvență și stăruință de Domnia Voastră.

Primiți, vă rog, tovarășe Președinte asigurarea deosebitului meu respect

11 ianuarie 1985 București

Prof. univ. dr. DINU C. GIURESCU

Membru în Comisia Centrală a Patrimoniului Cultural Național

Tov. NICOLAE CEAUȘESCU

Președintele Republicii Socialiste România

Secretar General al Partidului Comunist Român

TOVARĂȘE PREȘEDINTE

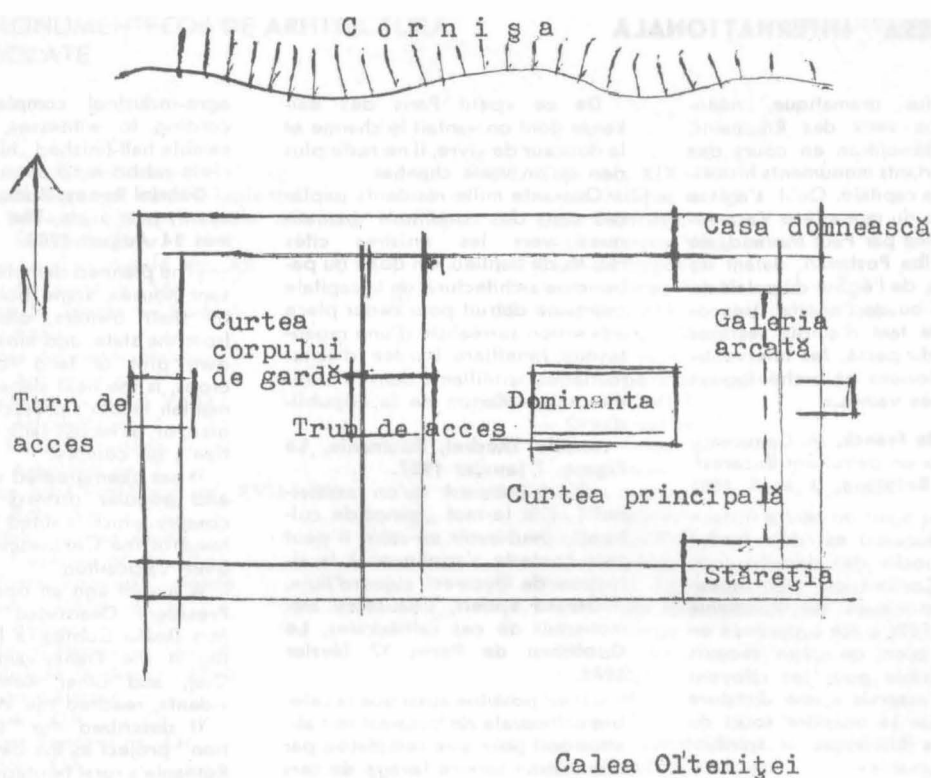
În lunile decembrie 1984 și ianuarie 1985, ICRAL—Berceni, interpretînd probabil grăbit dispozițiile primite, a început dărîmarea complexului arhitectonic de la Văcărești. Între altele au fost distruse cele 3 turle ale ctitoriei și s-a aruncat molozul rezultat în interiorul monumentului, lăsînd astfel ca ninsoarea și ploaia să cadă fără opreliște asupra picturilor murale.

În urma repetatelor întîmpinări scrise și orale adresate Conducerii de Partid și de Stat de către specialiști din diferite sectoare, operațiunile de demolare au fost temporar oprite.

Faptele din ultimele luni arată că nu s-a renunțat totuși la distrugerea acestui monument istoric și de artă, întrucît:

a) În intervalul ianuarie—octombrie 1985 nu s-a luat nici o măsură de protejare, prin golurile create artificial și voit, în urma dărîmării celor trei turle, apa ploilor pătrunde nestingherit și atacă un ansamblu de pictură de o excepțională valoare istorică și artistică, unul din cele mai vaste din aceste părți ale continentului.

b) Încă din vara anului 1985 specialiștii monumentaliști au primit dispoziția să scoată din perete picturile socotite reprezentative.

BIG Berceni

c) Cu câteva zile în urmă, organe ale Consiliului Popular Municipal București au făcut demersuri pentru scoaterea coloanelor sculptate din interiorul ctitoriei.

d) În săptămîna dintre 14 și 19 octombrie, conducerea Consiliului Popular Municipal a comunicat echipei care lucrează la decaparea picturilor murale să-și încheie operațiunile cel mai tîrziu la 30 octombrie deoarece, la această dată, va începe dărîmarea construcțiilor existente.

Ansamblul de la Văcărești este o creație arhitectonică și de artă de prim rang și care încheie șirul marilor lăcașuri voievodale început în secolele XIV și XV prin ctitoriile de la Curtea de Argeș, Tîrgoviște și Putna. Asupra valorii de excepție a Văcăreștilor s-au pronunțat personalități reprezentative ale istoriei

și istoriei de artă românești: Nicolae Iorga, Constantin C. Giurescu, N. Ghika-Budești...

Recent, în pictura murală a fost descoperită stema dublă a Țării Românești și a Moldovei. Așezată chiar în centrul monumentului, această dublă stemă atestă, în anii 20 ai secolului al XVIII-lea, legăturile organice dintre cele două Principate române cît și ideea continuității statale. Recenta descoperire se adaugă celorlalte elemente de arhitectură sculptură și pictură care fac din acest monument unul din cele mai importante în întreaga arie sud—est europeană.

Distrugerea acestui monument înseamnă o pierdere ireparabilă pentru cultura și creația românească, înseamnă o știrbire gravă adusă istoriei și identității noastre naționale.

Subsemnații vă adresăm un apel solemn de a se opri de îndată dărîmarea complexului arhitectonic de la Văcărești și de a se trece neîntîrziat la restaurarea întregului ansamblu. Precizăm că există toate condițiile de bază ca restaurarea să poată fi efectuată în mod deplin.

Primiți, tovarășe președinte, asigurarea deosebitului nostru respect.

București 21 octombrie 1985

DINU C. GIURESCU
VASILE DRĂGUȚ
RĂZVAN TEODORESCU
GRIGORE IONESCU

Tovarășei Profesor Universitar
SUZANA GÂDEA — Președintele
Consiliului Culturii și Educației
Socialiste

«Le plus dramatique, néanmoins, aux yeux des Roumains, c'est la démolition en cours des plus importants monuments historiques de la capitale. Qu'il s'agisse de l'église du monastère Vacarescu, appréciée par Paul Morand, de l'église Alba Postavari, datant du XVIe siècle, de l'église du palais du Cotroceni ou de l'hôpital Brancovenesc, de tant d'autres vestiges précieux du passé, les interventions d'historiens et archéologues sont restées vaines.»

Nicolette Franck, M. Ceausescu «socialise» en détruisant Bucarest, La libre Belgique, 3 avril 1985

«Plus du quart du centre historique du Bucarest est déjà tombé sous la pioche des démolisseurs. [...] La Commission des Monuments historiques de Roumanie créée en 1896 a été supprimée en 1977. Si bien qu'aucun recours n'est possible pour les citoyens roumains asservis à une dictature qui n'a pas le moindre souci du patrimoine historique et spirituel de la Roumanie.»

Noel Darbroz, Quand Ceausescu se prend pour Haussmann, La Croix, L'Événement, 15 avril, 1985.

«Despite the régime's propaganda about the country Roman roots, the dynamic behind the demolitions and rebuilding seems to be eradicate any trace of Romania's past before communism, perhaps even before the Conducator came to power in 1965. [...] Even the 14 000 villages in Romania have not been spared. [...] An entire country is being converted into a Broadway Farm Estate-on rations.»

Raymond Lark, Bulldozing Bucarest, The Spectator, 7 May 1988.

«Cette rage à abolir le passé est unique aujourd'hui en Europe. Même dans les pays socialistes.»

Georges Dupoy, Ceausescu Saccage Bucarest!, Le Quotidien de Paris, 24 mai 1985.

«In Bucarest a whole quarter of 19th century houses in Neo-classical style has been demolished to enable Mr. Ceausescu to create the first communist city of Romania...»

Sherban Cantacuzino, Price of renewal in old Bucarest, The Times, 4 nov. 1985.

De ce «petit Paris des Balkans» dont on vantait le charme et la douceur de vivre, il ne reste plus rien qu'un vaste chantier.

Quarante mille résidents déplacés dans des conditions dramatiques vers les sinistres cités H.L.M. de banlieue. Un quart du patrimoine architectural de la capitale roumaine détruit pour céder place à la vision surréaliste d'une gigantesque termitière bardée d'échafaudages, scintillante dans le brouillard: la «Maison de la République».

Arielle Thedrel, Roumanie, Le Figaro, 7 janvier 1987.

«C'est Bucarest qu'on assassine! [...] Si le mot „génocide culturel” peut avoir un sens, il peut sans conteste s'appliquer à la situation de Bucarest aujourd'hui.»

Gérard Spiteri, Ceausescu démolisseur de ces cathédrales, Le Quotidien de Paris, 17 février 1988.

«Il est possible aussi que la célèbre cathédrale de Bucarest soit abattue soit pour être remplacée par une station-service lavage de cerceaux, soit pour qu'aucun souvenir de l'obscurantisme chrétien ne vienne gêner le regard souverain du conducator. Lorsque tous ces beaux projets auront été réalisés, le boulevard „Victoire du socialisme” mènera tout droit aux symboles massifs de la tyrannie. Il paraît qu'on ne peut dominer confortablement un peuple qu'après lui avoir ôté la mémoire en rasant les monuments de son passé.»

André Frossard, Démolisseur, Le Figaro, 18 février 1988.

«Romania is isolated and out of touch-proudly so. Only Ceausescu is still attempting to realise the Brave New World. The visible expressions of Romania's history and culture, which Ceausescu has eliminated, can never be restored. That is not just Romania's tragedy; it is Europe's.»

Gavin Stamp, Balkan elegy in Bucharest, The Independent, 14 June 1988.

«The plan called *sistemizare* (systemisation) is the rural counterpart of the programme already on the way for the devastation and the reconstruction of Bucarest itself. It envisages the destruction of all these villages by the year 2000 and the herding of the peasantry into 500 „advanced-type

agro-industrial complexes”. According to witnesses, these resemble half-finished „highrise concrete rabbit hutches”.»

Gabriel Ronay, Romania bulldozes its past aside, The Sunday Times 14 August 1983.

«The planned demolition of peasant houses, some built privately by their owners, others rented from the state, and most with their own plot of land for growing crops, is the next stage in the Romanian leader's project to modernize, or, as he has said, to systematize”, his country.

It has been greeted with private and popular distress but, as a country which is ruled by the iron hand of the Ceausescu clan, little overt opposition.

A month ago an open letter to President Ceausescu signed by Mrs Doina Cornea, a lecturer living in the Transylvanian city of Cluj, and other Romanian dissidents, reached the West.

It described the “systematization” project as the destruction of Romania's rural heritage and a tragedy for the whole country.[...]

The crass insensitivity of the régime to the feelings of the people and the complete lack of respect for human dignity have turned everyday existence in Romania into a living nightmare.»

Landwhere hope has died. A special correspondent recently in Romania reports on life under the increasingly repressive Ceausescu. The Times Saturday, 8 October 1988.

«Many factors contribute to the identity of a nation. There is gratitude towards a hero, expressed in a monument; or an idea of civilization expressed in a street or a place; the memory of relatives, friends or benefactors engraved in tombstones; and the recognition of God's presence in a church or a monastery. All these things have been marked out by Ceausescu. [...]»

Bucharest has been described as “The Paris of the East”, but it was in many ways richer than Paris. Turkish, Greek, Byzantine and Romanian architecture jostled together in a dazzling context of style.»

Jessica Douglas-Home, The “Paris of the east” — destroyed, The Frontier, 1an-febr. 1988.

1. Casa Dem. I. Dobrescu
— str. Sf. Apostoli cu str. Sapienței
2. Casa Petrescu (picturi murale de Sava Henția)
— str. Sf. Apostoli nr. 2
3. Casa cu picturi murale sec. XX
— str. Aninoasa nr. 54
4. Biserica Sf. Treime — Dudești
— str. Asău
5. Clădirea Arhivelor Statului
— str. Arhivelor nr. 2
6. Pivnițele M-rii Mihai Vodă
— str. Arhivelor nr. 2
7. Vatră sacră geto-dacă
— str. Arhivelor nr. 2
8. Biserica Albă Postăvaru sec. XVII—XIX
— str. Bateriilor
9. Ansamblul Curtea Arsă
— str. Cazărmii nr. 44—52
0. Casa fostei Episcopii catolice
— Calea Călărași nr. 11
1. Școala bulgară
— Calea Călărași nr. 16—18
2. Institutul de Medicină Legală
— Calea Călărași
3. Casă sec. XIX
— Calea Rahovei nr. 47
4. Casă sec. XIX
— Calea Rahovei nr. 57
5. Front case sec. XIX
— Calea Rahovei nr. 122—126
6. Ansamblul feudal Văcărești
— Calea Văcărești
7. Sf. Nicolae — Sirbi sec. XVII—XIX
— Calea Văcărești
8. Casa Cherchez
Calea Victoriei nr. 155
9. Fundațiile fostului han Constantin Vodă
— Calea Victoriei colț cu Stavropoleos
0. Casa Oteteleșeanu
— Calea Victoriei nr. 121—127
1. Moara Ciurel
— Șos. Ciurel
2. Hanul Galben
— Dr. Felix nr. 113
3. Biserica Ienei 1728
— str. Ienei
4. Baia Arcului
— Str. Italiană nr. 2
5. Casa cu picturi murale de Sava Henția
— str. Sf. Ioan Nou nr. 2
6. Han sec. XIX
— str. Sf. Ioan Nou nr. 11
7. Han sec. XIX
— str. Sf. Ioan Nou nr. 29
8. Han sec. XIX
— str. Sf. Ioan Nou nr. 31
9. Casa Mavros
— str. Sf. Ioan Nou nr. 33
0. Fabrica Gagel
— str. Izvor
1. Biserica M-rii Cotroceni
— B-dul Dr. Marinescu
32. Casa sec. XIX—XX
— str. Miliției nr. 11
33. Casa Brancovici
— str. Mircea Vodă nr. 21
34. Casă de țirgoveți
— str. Mircea Vodă nr. 51
35. Casă sec. XIX cu pivnițe anterioare
— str. Negru Vodă nr. 17
36. Azilul de Noapte
— str. Opereței nr. 2
37. Casă sec. XVIII
— str. Orzari nr. 73
38. Biserica Olteni sec. XIX—XX
— str. Olteni
39. Biserica fostei Mănăstiri Pantelimon
Șos. Pantelimon
40. Foișorul cu fîntină
— Șos. Pantelimon
41. Biserica Sf. Spiridon Vechi sec. XVII—XVIII
— str. Piața Națiunilor Unite
42. Casa N. Iorga
— B-dul Ilie Pintilie nr. 6 (azi lăncu de Hunedoara)
43. Hala Unirii
— Piața Unirii
44. Biserica Izvorul Tămăduirii sec. XVIII
— str. Puțul cu apă rece
45. Casa Slavici
— str. Știrbei Vodă nr. 62
46. Casă 1858
— str. Știrbei Vodă
47. Biserica Spirea Veche sec. XX
— str. Uranus
48. Biserica Sf. Vineri — Hereasca sec. XVIII—XIX
— str. Sf. Vineri
49. Biserica Sf. Nicolae Jignița sec. XVII—XIX
— Calea Văcărești
50. Biserica Doamna Oltea
— str. Barbu Văcărescu
51. Biserica Crîngași I
— fosta comună Roșu
52. Biserica Crîngași II cu cimitirul
— fosta comună Roșu
53. Biserica Bratu-Stănciu sec. XVIII—XIX
54. Sectorul Agricol Ilfov
55. Bisericile din:
— Buda
— Dimieni, sec. XVII— inundată
— Mihăilești I
— Ordoreanu, sec. XIX
— Stroești

Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București estimează cifra imobilelor cu valoare arhitecturală demolate din București în această perioadă la cifra de 13.500.

Din 2890 monumente de arhitectură propuse în listele întocmite în 1980 și ulterior, totalul distrugerilor se ridică la 122.

La acestea se adaugă zeci de clădiri cu valoare arhitecturală din orașele Alba Iulia, Arad, Caransebeș, Cluj, Deva, Făgăraș, Miercurea Ciuc, Reșița, Sibiu, Sighișoara, Sf. Gheorghe, Timișoara.

DOBROGEA

Din 25 monumente de arhitectură înscrise în lista oficială aprobată în 1955 au fost distruse 7.

Din 72 monumente de arhitectură propuse în listele întocmite în 1980 și ulterior, totalul distrugerilor se ridică la 10.

La acestea se adaugă zeci de clădiri cu valoare arhitecturală din centrele istorice ale orașelor Constanța, Mangalia, Hirșova, Cernavodă, Medgidia, Tulcea, Mociu, Babadaș și numeroase situri arheologice afectate

MOLDOVA

Din 548 monumente de arhitectură înscrise în lista oficială aprobată în 1955 au fost distruse 71.

Din 731 monumente de arhitectură propuse în listele întocmite în 1980 și ulterior totalul distrugerilor se ridică la 110.

La acestea se adaugă zeci de clădiri cu valoare arhitecturală din centrele istorice ale orașelor Bacău, Bîrlad, Botoșani, Dorohoi, Filticeni, Focșani, Iași, Piatra Neamț, Roman, Suceava, Tîrgu Neamț, Vaslui.

MUNTENIA, OLTENIA

Din 885 monumente de arhitectură înscrise în lista oficială aprobată în 1955 au fost distruse 52.

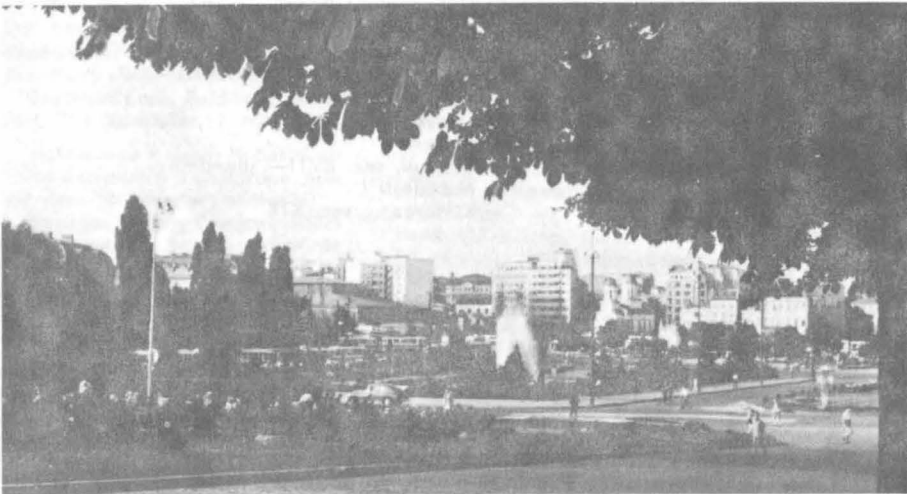
Din 1516 monumente de arhitectură propuse în listele întocmite în 1980 și ulterior, totalul distrugerilor se ridică la 169.

La acestea se adaugă zeci de clădiri cu valoare arhitecturală din centrele istorice ale orașelor Brăila, Buzău, Caracal, Călărași, Craiova, Giurgiu, Pitești, Ploiești, Rîmnicu-Sărat, Rîmnicu-Vîlcea, Roșiorii de Vede, Slatina, Tîrgoviște, Tîrgu-Jiu.

TRANSILVANIA, BANAT—CRIȘANA

Din 1057 monumente de arhitectură înscrise în lista oficială aprobată în 1955 au fost distruse 65.

București. Piața Unirii — 1960

V. PIERDERI ȘI DEGRADĂRI BUCUREȘTI

Sînt prezentate distrugerile rezultate în urma aplicării planurilor de «sistemizare» și «reconstrucție», vizînd în special realizarea «Centrului Civic». Bucureștiul, ca sediu al puterii, trebuia să devină orașul—model al societății socialiste multilateral dezvoltate, model ce urma să fie aplicat în toată țara.

Capitole: zona Uranus, mănăstirea Văcărești, zona Sf. Vineri, intervenții izolate.

Exponatele provin de la:

- Ioan George Andron, Peter Derer, Florin Grigore, Florin Neagoe
- Fototeca D.M.A.S.I.
- Fototeca M.I.A.M.B.
- Academia de Arte Frumoase
- Imprimeria Coresi

București. Piața Unirii «sistemată» (înainte de 1985)

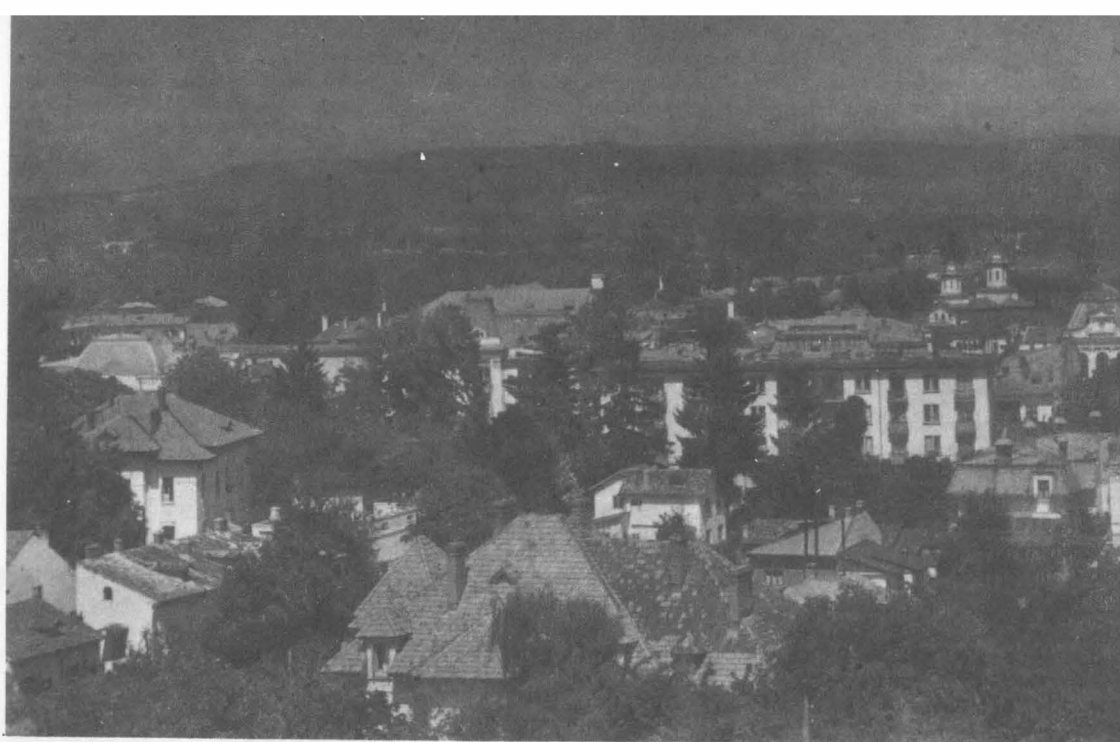

Galați. Vedere aeriană, 1965

Galați zona biserica
Sf. Gheorghe, după 1980

Pitești. Panorama orașului la 19

Pitești. Strada Constantin Brâncoveanu — imobi demolate

Tulcea. Vechiul bazar. Demolat

Bacău. Strada comercială («strada Mare») dispărută în urma sistematizării orașului (foto. 1960)

